

УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ: СОСТОЈБИ, ПОТРЕБИ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

Кратка содржина

Овој труд ја анализира потребата и развојот на концепциите за управување со кризи во Република Македонија. Суштинската анализа потврди дека управување со кризи претставува добра дипломатија со која се настојува да се реши нестабилната состојба со обезбедување на тензи. Во таа смисла, националниот систем за управување со кризи треба да претставува нов приод кон безбедноста и кон сиречувањето на конфликтите и на кризиите. Во таа насока, во трудот, истражувањето е насочено кон анализа, прво, на состојбата во постконфликтна Македонија; второ, кон потребата од систем за управување со кризи во Република Македонија. Имено, поаѓајќи од осознаената процесно-комуникативна насоченост на системот за управување со кризи и изразената потреба од организациска компатибилност, произлезе и потребата од проектирање на систем за управување со кризи. Како заклучок, оваа анализа укажува дека системот за управување со кризи е насочен кон превенција, рано предупредување и сиречување со кризи, настаните и ризици и ојасноста по безбедноста на Република Македонија.

Клучни зборови: КОНФЛИКТ, КРИЗА, УПРАВУВАЊЕ СО КРИЗИ

Вовед

Четири години по избувнувањето на оружениот конфликт и потпишувањето на Рамковниот договор, Република Македонија се наоѓа во фаза на постконфликтно градење на мирот. Ова е една од причините зошто од успешноста на оваа фаза зависи не само санирањето на последиците од конфликтот туку и спречувањето истата да не се повтори. Од тие причини, на завршувањето на оружената фаза на еден конфликт треба и мора да се гледа како на почеток на нова фаза во превенција на нов повторен бран на насилство низ активно општествено градење на мирот.⁽¹⁾

Постконфликтно градење на мирот се соочува со низа предизвици и проблеми и, како таков, е предмет на бројни анализи.⁽²⁾

Секако, дека една од нив е и анализата на системот за управување со кризи. Во таа смисла, анализата треба да даде одговор на прашањата: прво, дали создавањето национален систем за управување со кризи ќе помогне навремено и ефикасно да се справи со ризиците и со заканите кои постојат во постконфликтното градење на мирот во Македонија? и, второ, дали ефективната имплементација на овој систем значи градење систем за безбедност што ќе биде способен, во исто време, да ги заштити интересите на граѓаните, да создаде услови за развој и за спроведување на економската, на социјалната и на останатите политики кои ќе овозможат стабилизација на Македонија?

Генерално земено, во изминатиот период, управувањето со кризите беше приоритетна тема на безбедносните агенди на меѓународните владини и невладини организации. Овој пат, како предизвик од новото безбедносно опкружување, исполнето со неklasичните закани и предизвици за безбедност.⁽³⁾ Ангажирањето во превенција, менаџирањето и постконфликтно градење на мирот секако дека отворија една сфера на прашања за која има малку научени лекции.⁽⁴⁾

Затоа, во Република Македонија, во рамките на овој тежок и сложен процес на постконфликтно градење на мирот, концептот за управување со кризи може да даде позитивен придонес. Имено, неговата инаугурација може да помогне во градењето безбедност, и создавањето држава-произведувач на безбедност. Постојат сериозни индикатори кои укажуваат на предизвиците и на потребата од сериозно третирање на концептот за управување со кризи, во рамките на процесот на постконфликтно градење на мирот и безбедноста во Македонија. Затоа е неспорна потребата од консензус на сите фактори а не само на политичките, за организациско поставување на системот за управување со кризи, не само како услов, односно, стандард за наше интегрирање во евроатлантските безбедносни структури, туку, најнапред како, наша реална потреба.

Токму затоа, еден од приоритетите за нас е создавањето систем за управување со кризи кој ќе може навремено и ефикасно да се справи со ризиците и со заканите кои, за жал, не ја одминуваат и Македонија. Тоа значи дека треба да сме во состојба сами да си ги решиме проблемите во духот на демократското време во коешто живееме. Освен тоа, треба да се препознае и да се признае

дека различните потреби и различните безбедносни ризици не можат да се сместат во универзален системски одговор за управување со кризи па, како такви, да се внесат во национален цивилен кризен менаџмент. Но, затоа, базичните принципи на демократската контрола на безбедносниот сектор треба да го опфатат и делот на кризниот менаџмент. Оттаму, генералната определба е исправна. На Македонија ѝ е потребен систем за управување со кризи и, се разбира закон. Тие ќе помогнат во перманентното следење на состојбата и во постконфликтниот период, а тоа ќе се покаже како мошне важна етапа во дефинитивното стабилизирање на државата. Тоа претставува извонредна позитивна можност за Македонија која може само дополнително да нè стимулира во процесот на стабилизирање и интегрирање во евроатлантските безбедносни институции.

Потребата од национален систем за управување со кризи

Потребата од национален систем за управување со кризи произлезе како концептуален одговор на повеќе димензии.

Прво, различниот општествен контекст во кој кризите се појавуваат и влијаат врз уникатните карактеристики и димензии на самата криза. Во Република Македонија, причините за идна криза, односно дали нејзините структурни корени се во политички, економски, социјални или безбедносни предизвици поради состојбата во постконфликтниот период, кога мирот и зеленото светло кон стабилизација, развој и интеграција ѝ даваат специфичен карактер на кризата и бараат соодветен механизам за нејзино менаџирање. Постконфликтното градење на мирот бара брзо дијагностицирање, односно, антиципирање на кризите во различен општествен контекст. Притоа, секогаш треба да се имаат предвид нејзините специфичности. Тие секогаш треба да нè водат и кон одговор кога, кој и како се справува со кризата. Дали е подобро навремено градење на систем за управување со кризи или, пак, систем кој „само ќе лечи, а не и да спречи“.

Второ, да се отвори прашањето на кризата во контекст на постконфликтна Македонија, од што, понатаму ќе зависи нејзиното успешно дијагностицирање и отстранувањето, на причините за кризи.

Трето, за безбедносните предизвици во постконфликтна Македонија, едно од клучните прашања е како и на кој начин да се одговори на барањата за реформи во безбедносниот сектор.

Четврто, новото безбедносно опкружување и предизвиците за безбедноста. Во изминатиот период, Република Македонија имаше можност, од прва рака, да ја согледа природата на асиметричните закани и да се соочи со последиците од недоволната координираност на органите на државната управа и на безбедносните служби. Искуствата ни говорат дека современите ризици и закани делуваат помеѓу ресорските надлежности, ги надминуваат ресурсите и способностите на одделните владини институции и ги надминуваат границите на поединечните држави. Овие закани не ги засегаат само безбедноста и одбранбената политика туку и политиките во доменот на останатите ресори: надворешната, економската и социјалната политика, здравството и политиката на заштитата на животната средина. Креирањето на безбедносен систем способен да се справи со овие предизвици и да даде поддршка на целокупната политика на Владата, подразбира ефикасна координација на овие ресори на највисоко ниво.⁽⁵⁾

Петто, напуштање на традиционалната одбрана и преминување кон превенција на кризи. Имено, денес, безбедноста во Европа, во основа, ја карактеризираат нагорни односи на кооперација и на заемна соработка, што е еден од показателите дека полека, но сигурно, се отстрануваат можностите за една поголема конвенционална војна. Но, од друга страна, во поедини региони, како што е и Југоисточна Европа, токму како последица на распаѓањето на биполарниот свет и големите социјалистички држави (како што е примерот со Република Македонија) се појавија многу кризи и кризни ситуации.

Исто така, идните стратемиски реалности по терористичките напади во САД, во Шпанија и во Русија укажуваат на тоа дека опасностите од невоени и асиметрични закани се појавуваат во неочекувани облици и со разорен интензитет.

На сегашниот степен на цивилизациски развој, односно, во последно време, како последица на техничко-технолошкиот развој, на глобализацијата и на климатските промени, сè почести се и елементарните, техничко-технолошките и другите непогоди, со огромни размери, кои многу често ги надминуваат и вкупните потенцијали на една држава.

Оттука, државите се приморани да се организираат за да можат да се справат со овие кризи и кризни ситуации. Имено, државите мора да изнајдат решенија за управување со кризите, и тоа почнувајќи од нивната превенција, па сè до нивното саморазрешување.

Во таа смисла, најновата Концепција за национална безбедност и одбрана на Република Македонија во себе содржи посебен дел, насловен како Менаџирање со кризи, каде се дадени насоките и основата за организација и за развој на овој систем. Во таа смисла, императив за Македонија е градење на систем за менаџирање со кризи.

Шесто, создавањето систем за кризен менаџмент што може навремено и ефикасно да се справи со ризиците и заканите на современиот свет, значи градење на систем за безбедност што ќе биде способен во исто време да ги заштити интересите на граѓаните, да создаде услови за одржлив развој и за спроведување на економската, социјалната и останатите политики на Владата и да го надгради надворешнополитичкиот кредибилитет на нашата држава. Воспоставувањето на овој механизам ќе овозможи централно следење и процена на заканите, на ризиците и анализа на податоците, ефикасна цивилна контрола на безбедносниот систем во кризни ситуации на највисоко политичко ниво и координација на активностите на институциите на системот и безбедносните служби.⁽⁶⁾

Седмо, немањето регулатива ниту пракса на координирање на процената на криза. Поради тоа, мора да се постават целите во процесот на управувањето, да се испланираат основните активности, да се определат општите принципи и структурната рамка од која се очекува да се влијае врз кризата. Во услови кога главните закани ги нема, тие се заменети со многу поголем број на помалку предвидливи ризици, кои се многу присутни и многу директни, тешки за анализирање и непостојани. Сето тоа покажува дека постои континуирана потреба од делотворен, контролиран одговор, организирано раководење со кризите, мерки и комуникации кои би можеле да бидат вклучени, поединачно или колективно, во контролата на кризите и во обликувањето на идните насоки и задоволувањето на политичките чинители и раководители со кризи. Од извонредно значење е категоризацијата на целите на системот за менаџирање со кризи, и тоа: да се придонесе кон

намалување на тензиите и нивна превенција, со што, директно се влијае врз безбедноста на државата: ефикасно раководење со кризите, со што ќе се спречи тие да ескалираат и да прераснат во војна; да се обезбедат цивилни и воени подготовки. Комплексноста на условите за дејствување условува квалитативно различен начин во превенцијата, преку контролиран одговор и подготвеност за акција на сите нивоа на кризата. Во поединости, овој пристап рефлектира: користење политички, економски и социјални инструменти, исто како и воени; поголемо истакнување на превенцијата на конфликтите, одржување на мирот и кризен менаџмент.⁽⁷⁾

Потребата од промовирање на системот за менаџирање на кризи, односно, управувањето со кризи во Република Македонија подразбира организација, уредување и мерки со цел: да се стават кризите под контрола и да се овозможат услови за обликување на идната насока на кризата.

Исто така, во процесот на координирање на кризата во Република Македонија, ќе мора да се определат главните активности за управување со кризата, придружено со секоја состојба на кризата која сугерира едноставна матрица преку целиот процес на управување со кризата. Праксата на координирање на процената на криза е потребна поради тоа што активностите на раководење со криза се сложени и тие опфаќаат: мониторинг, откривање на кризата, опаѓање на интензитетот на кризата, преговори и градење мир.

Формалниот список на задачи треба да вклучи имплементација на сите активности на планирање, придружено со формални одлуки, грижејќи се за специфичните акции кои се преземаат со стратемиско-опциско разгледување, и тоа преку задолжителна координација со сите во текот на кризата.

Осмо, во системот нема институција задолжена за превенција и за справување со кризи. Создавањето систем за управување со кризи, кој ќе може навремено и ефикасно да се справи со ризиците и со опасностите на современиот свет, за Македонија значи градење систем за безбедност што ќе биде способен во исто време да ги заштити интересите на граѓаните, да создаде услови за одржлив развој и за спроведување на економската, социјалната и на другите политики, со што директно ќе се придонесе во надградбата на надворешнополитичкиот кредибилитет на државата и во

исполнувањето на еден од условите за задоволување на стандардите на НАТО и на ЕУ.

Со формирањето институција за превенција и справување со кризи би требало да се одбегнат ситуациите што, на пример, ги имавме пред и во текот на конфликтот во 2001 година. Притоа, нашата држава *ао хок* реагираше, и, во екот на кризата, организираше Координативно тело за справување со кризи во чии рамки се формира и Центар за менаџмент на кризи. Ова беше добро решение. Но приоритет за нас е создавањето систем за управување со кризи кој ќе може навремено и ефикасно да се справи со ризиците и со заканите кои, за жал, не ја одминуваат и Македонија.

Концептот за национален систем за управување со кризи

За реализација на концептот за управување со кризи, несомнено, се бараат низа претпоставки, меѓу кои најзначајни се:

- развој на ефикасна организација на системот за кризен менаџмент, односно систем за управување со кризи;
- обезбедување законски и други услови од страна на државата за да се воспостави и систем за управување со кризи, компатибилен со светските стандарди;
- перманентна и задолжителна обука на персоналот кој ќе работи во овој систем.⁽⁸⁾

Еден поглед од нашите искуства ќе покаже дека:

- се потребни опсежни подготовки, опремување, оспособување и планирање на сите институции на системот за прифаќање на предизвиците кои ги носат конфликтот и кризата бидејќи развојот на кризите е тешко предвидлив;
- треба да се изгради систем на целосна транспарентност меѓу сите институции кои учествуваат во решавањето на кризите, ставање во функција на расположливата инфраструктура и на националните ресурси;
- уште во мирно време, треба целосно да се регулира статусот на граѓаните кои, како последица на кризата од политички, економски, социјални, демографски, етнички или верски мотиви, ќе станат предмет на присилни миграции;

- улогата на институциите на меѓународната заедница мора да биде поефикасна, навремена и целосна, доколку се сака последиците од кризите да бидат во подносливи граници;
- улогата во решавањето на кризите и последиците по земјите кои учествуваат во тој процес мора однапред да биде разбрана, поддржана и материјално компензирана од меѓународната заедница;
- прашањето за националната безбедност на сите земјоучеснички во решавањето на кризите мора да биде приоритетно и поддржано од меѓународната заедница;
- искуствата покажуваат дека регионалниот пристап во надминувањето на кризите, регионалните контингенти и регионалната координација, се клучни за излез од кризните зони;
- координацијата на активностите и планирањето на мисиите на НАТО, на ЗЕУ и на ОБСЕ се покажа како неопходна за излез од зоната на кризата.⁽⁹⁾

Мошне се значајни напорите на Владата и на Министерство-то за одбрана во изготвувањето на Законот за управување со кризи. Позитивна страна на Законот е што тргнува од одредбите на Националната концепција за безбедност и одбрана која, меѓу другото, дава насоки за регулирање на целата област, поврзана со безбедноста и одбраната на граѓаните, на нивните материјални вредности и на државата. Исто така, во еден дел од содржината на Законот се стандардизирани некои решенија од земјите-членки на НАТО и Европската унија. Со предложениот текст на Законот ќе се обезбеди остварување на неколку цели, и тоа: подобрување на координацијата на разузнавачките заедници, а со тоа и на квалитетот на информациите што служат за процена на загроеноста на безбедноста на земјата. Со новиот Закон се воспоставува систем за управување со кризи кој ќе треба да обезбеди навремена, брза и ефикасна превенција и реакција во случај на загроеност на луѓето, на нивниот имот и живот и загрозување на безбедноста на државата, а со Законот се воспоставува и координирана рационална и ефикасна потреба на ресурсите во случај на кризни состојби во државата. Исто така, во новата верзија на Предлог-законот се внесени две новини, и тоа: парламентот ќе има постојана контрола врз органите на државната управа и врз Владата, во разрешувањето на која било кризна ситуација, а претседателот

на државата единствено може да донесе одлука за ставање во употреба на дел од Армијата за надминување на кризните состојби.

Оттука, Република Македонија, заради навремено подготвување на одговор на „евентуална криза“ или, пак, „кризна состојба“ со којашто би се загрозиле виталните вредности на државата, ќе мора да организира кризен менаџмент, односно систем за управување со кризи. Оваа констатација произлегува од целокупната анализа која нуди и одговор на двете поставени прашања во воведниот дел. Имено, анализата укажува дека на Република Македонија е потребен систем за управување со кризи. Притоа треба да се тргне од една важна детерминанта во креирањето на системот за управување со кризи, а тоа е формираното Координативното тело за справување со кризи и Центарот за менаџмент со кризи. Имено, за да можеше оперативно, ефикасно и стручно да се водат работите околу управувањето со кризата, Владата на Македонија, за време на кризата во 2001 година, ги формираше овие тела.

Во составот на Координативното тело за справување со кризи влегуваа:

- заменикот на претседателот на Владата;
- министерот за одбрана;
- министерот за внатрешни работи;
- министерот за надворешни работи;
- министерот за правда;
- началникот на Генералштабот на АРМ;
- директорот на Бирото за безбедност;
- член од Кабинетот на Претседателот на Република Македонија;
- раководителот на Работната група за менаџмент со кризи.

Основната задача на Координативното тело за справување со кризи беше да ги координира, насочува и обединува активностите на органите на државната управа во справување на кризите, вклучувајќи ги единиците на Армијата и на полицијата и да предлага употреба на единицата за борба против тероризмот.

Исто така, во интерес на ефикасното управување со кризите, Владата на Република Македонија формираше и Работна група за менаџмент со кризи, односно Центар за менаџмент со кризи.

Центарот за менаџмент со кризи се состои од:

- раководител на Центарот;
- заменик на раководителот на Центарот;
- по еден претставник од: Министерството за одбрана; Министерството за внатрешни работи; Министерството за надворешни работи; Агенцијата за разузнавање; Армијата на Република Македонија и полицијата.

Центарот за менаџмент со кризи, во однос на справувањето со кризи, ги има следниве задачи:

- прибира, обработува, анализира и доставува податоци и информации до Координативното тело за справување со кризи и предлага мерки и активности за спровување со кризните ситуации;
- доставува информации до Министерството за одбрана, од Министерство за внатрешни работи и до Агенцијата за разузнавање.

Со цел успешно да се управува кризата, органите на државната управа, Армијата, полицијата и Агенцијата за разузнавање имаат задача да доставуваат податоци во врска со кризните ситуации до Центарот за менаџмент со кризи.

Исто така, во составот на Центарот за менаџмент на кризи се формираат подгрупи, и тоа за:

- прибирање информации;
- планирање;
- аналитика;
- комуникации и информатика; и
- општи и правни работи.

Оваа се основите од каде што се тргна при организациското поставување на системот за управување со кризи. Имено, со цел да се постигне можност за брзо и сеопфатно дејство, односно, заради предлагање одлуки и обезбедување постојани консултации, координација, навремена реакција, ефикасност и соодветно искористување на расположливите ресурси во случај на кризна состојба, како и обезбедување навремена, квалитетна и реална проценка на загрозеноста на безбедноста на Републиката од ризици и опасности, во законот се предлага следната организација на Системот за управување со кризи, и тоа: *управувачки комитет, група за проценка и се основа Дирекција за управување со кризи.*

Управувачкиот комитет, според законот, е тело на Владата за координација и управување со системот за управување со кризи.

Управувачкиот комитет го сочинуваат министрите: за внатрешни работи, здравство, транспорт и врски, одбрана, надворешни работи и раководителот на Групата за процени. Контролниот механизам се остварува со тоа што во работата на Управувачкиот комитет учествува и еден претставник од Комисијата за безбедност и одбрана на Собранието на Република Македонија и еден претставник од Кабинетот на Претседателот на Република Македонија.

Група за процена е тело на Владата кое врши постојано проценување на ризиците и на опасностите по безбедноста на Републиката и предлага мерки и активности за нивна превенција, за рано предупредување и справување со кризна состојба. Групата за процена е сочинета од директорите на Бирото за јавна безбедност, Управата за безбедност и контраразузнавање, Агенцијата за разузнавање, директорите и замениците на директорите на Центарот за управување со кризи и Дирекцијата за заштита и спасување, заменикот на началникот на Генералштабот на Армијата, како и раководителот на Службата за безбедност и разузнавање во Министерството за одбрана.

Дирекција за управување со кризи е самостоен орган на државната управа. Во извршувањето на работите во врска со управувањето со кризи, Центарот ги врши следните работи: обезбедување континуитет во меѓуресорската и меѓународната соработка, консултации и координација во управувањето со кризи, изработка и ажурирање на единствена процена на ризиците и опасностите по безбедноста на Републиката, предлагање мерки и активности за разрешување на кризна состојба.

Заклучок

Сите важни аспекти на поставената организација и координација на институциите во остварувањето на безбедноста и на одбраната во Република Македонија ни овозможуваат да извлечеме неколку констатации во однос на „подобриот или пофлексибилниот“ систем во организациска и во функционална смисла.

Прво: меѓу нив не постои воспоставена организација, процедури и процес на одлучување за контрола на криза или на кризна ситуација (а системот за управување со кризи треба да го надмине овој сериозен проблем);

Второ: кризата во Република Македонија ги отвори сите ранливи прашања на функционирањето на политичките и на безбедносните институции во услови кога се бара итен координиран одговор;

Трето: исто така, кризата покажа дека институциите се неуспешни во обидите да ги препознаат своите ингеренции;

Четврто: тешко ги координираа заедничките активности;

Петто: координиран одговор изостана и од страна на безбедносните сили – полицијата и војската. Проблемот излезе како нејасен, односно помеѓу клучните безбедносни институции, војската, и полицијата, и поделбата на одговорноста помеѓу нив. Овие проблеми создадоа впечаток на лоша симулација на кризата.

Шесто: постконфликтниот период отвори нова страница од листата на идните проблеми, односно, можност од идни постконфликтни кризи. Потенцијалот за нестабилност и несигурност или потенцијалот за конфликт не е и не може да биде целосно елиминиран. Во таа смисла ни теоријата не признава стерилни бесконфликтни општества. Но она на што укажува е дека структурните фактори не се доволен елемент за да се прекрши правилото на демократско остварување на интересите и на потребите. Секогаш се потребни две други компоненти: можности и политичка волја за да се искористат структурните проблеми. Во случајот на постконфликтна Македонија, можностите/ризиците се сè уште присутни: нелегално оружје, корупција, надворешна поддршка за оружено насилство, нелегални вооружени групи.⁽⁵⁾ Во вакви услови, со воспоставување цивилно менаџирање на кризите, во кое ќе се обезбеди цивилна и демократска контрола врз активностите и силите, ќе се постигне координираност и ефикасност на системот, што е генерална цел, првата е да се спречат, а третата, да се ограничат и разрешат кризите.⁽⁶⁾

Затоа, во овој период, креирањето на национален систем за управување со кризи претставува една од основните и предизвикувачки цели на Владата на Република Македонија. Постојат повеќе причини за ова, и тоа:

- во Република Македонија управувањето со кризите не може ефикасно да се остварува преку функциите на безбедносниот сектор кој сè уште е во реформи и во потрага по јасно дефинирана функција;

- во Република Македонија не постои систем за справување со кризите како нов предизвик;
- до скоро не постоеше законска регулатива, односно Закон за управување со кризи.

Оттука, сите овие причини и потребата за надминување на сите негативности ни даваат можност да заклучиме:

- Република Македонија мора да изгради ефикасен национален Систем за управување со кризи;
- Системот за управување со кризи се организира и со остварува заради превенција, рано предупредување и справување со кризи настанати од ризици и опасности по безбедноста на Република Македонија;
- управувањето со кризи треба да опфати прибирање на информации, процена, анализа на состојбата, утврдување на целите и задачите, развој и спроведување на потребните дејства;
- за таа цел, со Закон за управување со кризи се создаде законска можност од формирање на национален систем за управување со кризи;
- Системот за управување со кризи се состои од Управувачки комитет, Група за процена и Дирекција за управување со кризи;

Респектирајќи ги овие сознанија и препораки, кои се во духот на градењето современ систем за управување со кризи, мора да се напомне дека во максимална можна мера ги зедеме решенијата што се употребливи и даваат основа за нова организациско-функционална поставеност на еден национален Центар за управување со кризи во Република Македонија.

(Рецензент: *проф. д-р Трајан Гоцевски*)

ЛИТЕРАТУРА

Ванковска, Б.: Разуружувањето и градењето на мирот во Македонија: „поделба на трудот“ меѓу половите?, Превенција на конфликти – проект, Фондација Фридрих Еберт, 2004, стр. 113.

Исто, стр. 113.

Brown, M.E.: The International Dimensions of Internal Conflict, The MIT Press, Cambridge, 1996.

Георгиева, Л.: Кризен менаџмент: регионално искуство и дилеми за Македонија, Современа македонска одбрана, бр. 10, Скопје, 2004, стр. 56.

Бучковски, В.: Управување со кризи во Република Македонија, Министерство за одбрана на Република Македонија, 2005, стр. 13

Исто, стр. 14

Митревска, М.: Кризен менаџмент, Македонска ризница – Куманово, 2005

Исто, стр. 109

Исто, стр. 110

EU Crisis Response Stability: Institutions and Processes for Conflict PREVENTION AND Management, ICG Issues Report No 2, June 2001, Brussels

Marina MITREVSKA

**CRISIS MANAGEMENT:
CONDITIONS, NEEDS AND IMPLEMENTATION**

Abstract

This study analyses the need and development of the concept for the crisis management in the Republic of Macedonia. The essential analysis has confirmed that crisis management represents good diplomacy which strives to solve the unstable condition by avoiding tensions. In that sense, the national crisis management system should represent a new approach towards security and prevention of conflicts and crises. In that direction, the research in the study is directed towards analysis of the post conflict condition in the Republic of Macedonia. Furthermore, it elaborates the need for crisis management system in the Republic of Macedonia. Namely, starting from the acknowledged process-communicative direction for the crisis management system and the expressed need of organizational compatibility, the need of the projecting crisis management system has emerged. As a conclusion, this analysis points out that the crisis management system is directed toward prevention, early warning and managing crises originating from risks and perils on security of the Republic of Macedonia.

Keywords: CONFLICT, CRISIS, CRISIS MANAGEMENT.